

- DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM -

poročilo
o opravljenem obisku
na lokaciji

Mladinski dom Maribor

Pojasnilo: Varuh človekovih pravic Republike Slovenije (v nadaljevanju: Varuh) v okviru izvajanja nalog in pooblastil po Zakonu o ratifikaciji opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju (Uradni list RS, št. 114/2006) v vlogi državnega preventivnega mehanizma (v nadaljevanju: DPM) obiskuje kraje odvzema prostosti. V skupini, ki izvede obisk, poleg predstavnikov Varuha praviloma sodeluje(jo) tudi predstavnik(i) pogodbenih nevladnih organizacij ter občasno tudi neodvisni izvedenci medicinske in drugih strok in prevajalci. Pravna podlaga za opravljanje nadzorov s strani DPM je predstavljena na spletni strani [Varuh kot državni preventivni mehanizem](#).

Pričujoče poročilo vsebuje le bistvene ugotovitve o obisku s predlogi za izboljšanje razmer oziroma odpravo nepravilnosti. Izdelano je bilo na podlagi poročila o obisku DPM in odzivnega poročila pristojnih. Namenjeno je objavi na spletni strani Varuha.

Osnovni podatki o lokaciji:

- ▶ **Tip lokacije:** mladinski dom (v nadaljevanju: MD)
- ▶ **Kategorije oseb, ki jim je bila odvzeta prostost:** otroci in mladostniki v starosti¹ od 7 do 18 let, ki imajo težave v socialni integraciji ter primanjkljaje na čustvenem in vedenjskem področju.
- ▶ **Uradna zmogljivost in dejanska zasedenost lokacije na dan obiska:** MD² je bil ob tokratnem obisku polno zaseden, saj je bilo vključenih 40 mladostnikov in sicer: 13 osnovnošolcev in 27 srednješolcev.

Potek obiska in priprava poročila:

- ▶ Obisk je bil **nenajavljen** in **opravljen** 24. 9. 2013.³
- ▶ **Skupina za obisk:** dve svetovalki Varuha ter ena predstavnica nevladnih organizacij (Inštitut Primus).
- ▶ **Vsebina obiska:** uvodni razgovor z ravnateljem. Sledil je ogled prostorov, pregled dokumentacije in razgovor s stanovalci ter zaključni razgovor.

¹ V času našega obiska je bila povprečna starost mladostnikov 14 let.

² Vzgojne skupine so mešane po spolu in starosti (v skupini so osnovnošolci in srednješolci). Način življenja in dela v posamezni stanovanjski skupini poteka v skladu z načeli družinske vzgoje, individualizacije, pozitivne usmerjenosti in timskega dela.

³ Prejšnji obisk MD je bil opravljen 31. 3. 2011.

► **Poročanje:** poročilo o opravljenem obisku smo poslali Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport (v nadaljevanju: MIZŠ), zavodu pa v vednost 6. 11. 2013, skupaj s predlogom, da ga obravnava ter nam v roku 30 dni sporoči svoja stališča in morebitne ukrepe v zvezi s tem; tozadevni odgovor MIZŠ smo prejeli 22. 11. 2013, torej 16. dan po odpremi.

► DPM je posebej pohvalil

- obliko "privajanja" mladostnika na življenje in delo v MD ter ohranjanja stikov z matično družino,⁴
- angažiranje zaposlenih pri sodelovanju z učitelji v šolah, ki jih obiskujejo otroci in mladostniki,
- vključevanje v različne interesne dejavnosti,⁵
- da se MD trudi vzpostaviti oziroma ohranjati čim boljše odnose s svojci,
- ravnanje strokovnih delavcev ob vedenjskih težavah pri mladostnikih.

⁴ Pred namestitvijo je nujen ogled zavoda, ki se ga poleg otroka oziroma mladostnika udeleži vsaj eden od staršev ter predstavnik pristojnega centra za socialno delo.

⁵ Preživljanju prostega časa v zavodu pripisujejo poseben pomen, tako da na tem področju ni sprememb v primerjavi z našim prejšnjim obiskom. MD organizira številne dejavnosti, mladostniki se vključujejo tudi v interesne dejavnosti v šolah ter v športnih društvih, jezikovnih šolah, glasbenih šolah in drugje.

DPM: priporočamo, da vzgojitelji vzpostavijo na prvi strani posamezne osebne mape popis celotne vsebine.⁶

MD: menimo, da je vaše priporočilo umestno, saj je otrokova/mladostnikova osebna mapa bolj pregledna, pri čemer pa je potrebno upoštevati specifičnost našega dela, ko lahko kazalo pripravimo zgolj po sklopih (npr. sklop IP, določa o namestitvi, anamneze in poročila, sodelovanje s CSD, s šolo, s starši, zdravstvo ipd.), saj se vsebina sicer dnevno dopolnjuje. Za postavitev kazala mape na prvo stran menimo, da je bolj primerno, da je le to na drugi strani takoj za generalijami otroka ali mladostnika. Na ta način bomo vse mape tudi ustrezno uredili.

DPM: predlagamo, da individualiziran načrt podpiše tudi mladostnik.

MD: v naši inštituciji, v skladu z obstoječo zakonodajo, otrok/mladostnik sodeluje pri pripravi individualiziran programa in ga tudi podpiše. V primeru, da ste ob obisku zasedli nepodpisani individualizirani program, je to zgolj izjema in ne pravilo v naši inštituciji. V tem primeru, bo otrok/mladostnik naknadno podpisal individualizirani program, pri načrtovanju katerega pa je zagotovo aktivno sodeloval.

DPM: predlagamo MD oblikovanje bolj jasnih in nedvoumnih pravil vzgojnega ukrepanja, vključno z dovoljenim ukrepanjem oziroma sankcioniranjem morebitnih kršitev hišnega reda in pravil bivanja.⁷

MD: ker ste ob obisku že sami prepoznali in pozdravili, je strokovno – vzgojno delo v Mladinskem domu Maribor (v nadaljevanju: MDM) organizirano po principu družinske vzgoje, v skladu z načeli

⁶ V zvezi z dokumentacijo v tem času ni bilo velikih sprememb. Ob pregledu naključno izbranih osebnih map je videti, da je dokumentacija popolna in da vsebuje vse potrebne listine: odločbe, sklepe, individualiziran načrt in druge dokumente. Pomankljivost smo opazili le v slabi preglednosti dokumentov v osebnih mapah.

⁷ Vzgojitelji so povedali, da pritožbe mladostnikov v MD rešujejo ustno in neposredno v odnosu med mladostnikom in vzgojitelji ter med mladostnikom in njegovimi vrstniki. Pritožbene poti niso formalizirane, saj po oceni vzgojiteljev to ni potrebno in pri tem vztrajajo. Tudi na ta način naj bi bil poudarjen družinski tip vsake stanovanjske skupine. Na enak način obravnavajo kršitve hišnega reda. Po mnenju DPM je to lahko sicer pozitivno, saj doprinese h krepitvi medsebojnega zaupanja in spoštovanja. Vendar pa neformalizacija pritožbenih možnosti in poti ter vzgojnega ukrepanja lahko pomeni različno in neenotno odzivanje ter ukrepanje vzgojnega osebja ob posameznih nesprejemljivih dogodkih.

individualizacije, upoštevanja individualnih potreb, razlik in zmožnosti posameznika ter pozitivne usmerjenosti. Ker pri našem delu sledimo omenjenim načelom, zagovarjamo, da ni mogoče sprejeti pravilnika o dovoljenem ravnanju in vedenju ter sankcij za kršitev na nivoju MDM, kajti vsaka skupina funkcionira kot družina zase in ima svoja pravila ter dogovore. Tako je tudi vsaka sankcija za posamezno kršitev v skladu z zgoraj napisanimi načeli prilagojena vzgojnemu momentu, ki ga želimo doseči pri posamezniku.

DPM: menimo, da bi morala tudi socialno-pedagoška stroka proučiti možnosti za pripravo smernic za izdelavo vzgojnega načrta ter iz njega izhajajoča pravila bivanja v vzgojnih zavodih, vključno s pritožbenimi možnostmi in potmi.⁸

DPM: predlagamo naj MIZŠ zagotovi pravno podlago z izvajanje vzgojnega načrta v ustreznih zakonskih določbah.⁹

MD: moramo opozoriti, da je Vzgojni načrt s prilogo sestavni in obvezni del pedagoške zakonodaje in kot takšen potrjen tudi s starni MIZŠ.

MIZŠ: sporočamo, da je strokovna delovna skupina na Zavodu RS za šolstvo pripravila predloge za prenovu vzgojnega programa, vendar bomo njeno delo nadgradili predvsem s povečanjem kakovosti dela v vzgojnih zavodih. Za zdaj smo vzgojnem zavodom poslali vprašalnik, ki bo pokazal delovanje in vizijo vsakega izmed zavodov. Na podlagi tega bomo lahko začrtali nekaj skupnih usmeritev in jih zapisali v vzgojni program. Mnenja okoli vzgojnega načrta so deljena, kar nekaj članov delovne skupine meni, da je individualizirani program za vsakega posameznega mladostnika dovolj. Če bo v stroki dosežen konsez, bomo pripravili ustrezne pravne podlage za to.

MD: v skladu že z zapisanimi načeli našega strokovnega – vzgojnega dela do omenjenih pojavov pristopamo individualizirano. Tako v posamezni

⁹ DPM meni, da bi morala tudi socialno-pedagoška stroka proučiti možnosti za pripravo smernic za izdelavo vzgojnega načrta ter iz njega izhajajoča pravila bivanja v vzgojnem zavodu, vključno s pritožbenimi možnostmi in potmi.

DPM: priporočamo, da MD za mladostnike in starše izvede ustrezen preventivni program glede odvisnosti in tveganih načinov življenja.¹⁰

stanovanjski skupini strokovni delavci na družinskih sestankih in v svetovalnih pogovorih z otroki/mladostniki ter starši preventivno delujemo v zvezi z različnimi oblikami odvisnosti in tveganimi načini življenja. Kadar priposameznih otroci/mladostnikov ali njihovih starših prepoznamo probleme na področju odvisnosti, k reševanju le – tega prav tako pristopamo individualno.

DPM: menimo, da naj bodo pridobljena sponzorska sredstva namenjena za dejavnosti, za katere so bila pridobljena.¹¹

MD: sponzorska sredstva se v MDM pridobivajo izključno za dvig standarda otrok in mladostnikov in izvajanje dejavnosti, ki jih MIZŠ ne financira. Tako pridobljena sredstva se vedno uporabijo za namen za katere so bila pridobov.

DPM: predlagamo MIZŠ, da zagotovi zadostna finančna sredstva za pokrivanje vseh materialnih stroškov, ki jih zahteva skrbno vzdrževanje standarda opreme in tekoče poravnavanje stroškov za nujne storitve (komunalne storitve, storitve varovanja zgradb, nadomestilo za stavbno zemljišče,...).¹²

MD: pozdravljamo ugotovitve, ki se nanašajo na problem financiranja materialnih stroškov in podpiramo pobudo, da boste MIZŠ predlagali, da bodo zagotovili zadostna finančna sredstva za pokrivanje vseh materialnih stroškov, ki jih zahteva skrbno vzdrževanje standarda opreme in tekoče poravnavanje stroškov za nujne storitve (komunalne storitve, storitve varovanja zgradb, nadomestila za stavbno zemljišče ipd.).

MIZŠ: ugotavljamo, da zavod ni v likvidnostnih težavah, zato dodatnih sredstev za materialne stroške v letošnjem letu ne bomo mogli zagotoviti, imamo pa v prihodnjem letu v načrtu pristopiti k pripravi nove metodologije financiranja zavodov za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s

¹⁰ Kajenje je v stanovanjskih skupinah in njihovi neposredni okolici prepovedano. Mladostnik, ki kadi, se oddalji od objekta. Z alkoholom in drogami nimajo večjih težav, posamični problem v zvezi s tem se pojavi le občasno.

¹¹ Tokrat smo obiskali tri stanovanjske skupine, ki so dokaj blizu skupaj. Obisk smo članice DPM opravile same. Ob obisku nismo opazili sprememb na slabše. Prostori so bili zelo čisti, prepleškani in urejeni. V uvodnem pogovoru z ravnateljem pa je ta opozoril na nezadostna sredstva za investicijsko vzdrževanje zavoda.

¹² MIZŠ po ravnateljevem mnenju ne poskrbi ustrezno za materialne pogoje zavoda. Prepričan je, da morajo sponzorska sredstva, ki jih MD pridobi, ostati namenjena za izvajanje različnih aktivnosti z mladostniki in da jih nikakor ne smejo namenjati za pokrivanje materialnih stroškov.

posebnimi potrebami, ki bi nekoliko bolj upoštevala prostorske kapacitete in s tem povezane materialne stroške v posameznem zavodu.

